

Summary in English

Modality enables us to place our statement on an axis, whose extremes constitute absolute (ideal) values of truth or false. In attributing various degrees of probability to our statements, we involuntarily convey our own stance and attitude towards a given propositional content. We are thus being subjective in the majority of day-to-day conversations. The above observation applies in an equal degree to judicial discourse and to the general register. The present analysis gives some evidence that subjectivity is traceable in the rulings of the Polish Sąd Najwyższy and in the ones issued by the Supreme Court of the United States. We argue that despite numerous attempts to view the genre of judgment as strictly adopted to some time-honored conventions and argumentation patterns, the presence of various epistemicity markers somehow places it on a par with genres viewed as more subjective (e.g. the journalist discourse). There is also the difference in the degree of subjectivity between the Polish and the American Corpus, the former being less marked with respect to epistemicity and the latter more interlaced with grammatical indicators of epistemic modality.

Although subjectivity, as permeating our communication seems obvious and self-understandable, it has been rather recently that the expressive function of language has been acknowledged and received greater attention. To quote Halliday and his most representative definition: “[epistemic modality]...is the speaker’s assessment of probability and predictability. It is external to the content, being part of the attitude taken up by the speaker: his attitude in this case, towards his own speech role as ‘declarer (Halliday, 1970: 349).”

As a linguistic phenomenon, which spans grammar, semantics, pragmatics and discourse, epistemicity, to use very broad terms, makes apparent the attitude of the speaker towards the propositional content he/she is communicating. The present thesis is concerned with the analysis of the epistemic markers of modality in the discourse of the Supreme Court judges in Poland and the United States. Crucial for the purposes of the analysis will be the basic distinction into root modality (in certain particular cases the term ‘deontic’ is used) and epistemic modality as well as modal values which allow for the analytic approach towards the ‘vague’, as it would seem, concept of epistemicity and subjectivity. The point of departure for the methodology endorsed in the practical part is the classification of the linguistic epistemicity indicators into three degrees according to Halliday: high-, median and low-value markers (Halliday 1994). The doctrinal differences suggest that Polish and Anglo-Saxon judges signalize differently their stance and attitude towards the presented line of argumentation,

whether it is doubt or certainty. These linguistic markers might also occur with greater or lesser frequency, depending upon the category of the word.

The results corroborate our hypothesis that that the American Corpus outruns Polish judgments in terms of the percentage of high and median-value epistemic expressions. As far as the most important category, the modal verbs, is concerned, it turns out that both in the case of Polish and American Corpus, the most frequent type were low-value modals (50% in both cases). High-value modal verbs were better represented in the Polish Corpus where they constituted 38%. In the American Corpus their number was significantly smaller: only 12% in comparison with median and low-value modals. This was probably due to the fact that the majority of the analyzed high-value English modals turned out to represent deontic modality

On the basis of the data obtained, we are able to draw a general conclusion that epistemic meaning was most probable if the lexical verb with which it collocated was of abstract or metaphorical character. Both legal languages are also specific due to different backgrounds and traditions. Therefore, the use of certain collocations and phrases might be the consequence of convention rather than an expression of subjectivity. What is more, the Anglo-Saxon doctrine lays emphasis on the idea of *jurisprudence constante*, according to which adjudication should be a predictable and coherent process. It seems that the higher instances are more bound by this imperative to adhere to the existing '*ratio decidenci*' since their decision is final and non-appealable. The decisions issued in courts should therefore follow a certain pattern and resemble mathematical equations and logical reasoning. However, the above would be an unattainable ideal in the type of discourse which is concerned with evaluating the conduct of human beings vis-à-vis the society. As a result, we cannot say that judicial decisions are predictable. At higher instances where judges have greater authority and discretion than their colleagues from first and second-instance courts, this lack of predictability will be more conspicuous. The unpredictability is also the result of the dynamic nature of the world. New technologies and processes emerge and the written law needs to be continually adjusted and reinterpreted. Even language itself will never provide sufficient means to account for all kinds of real-life situations. And just as language evolves to adapt to these processes, so does the written world of law. These two principles seem, therefore, contradictory: on the one hand, the necessity to adjust to the changing social processes and on the other, the imperative to follow the old and well-beaten tracks of the fore-fathers.

Despite the existence of so many criteria that are either implicitly or explicitly imposed at all level of the judges' education, the interference of non-doctrinal factors is unavoidable. We would agree here with Hutchins that we cannot adequately understand cognition without accounting for the fact that "culture, context, and history are fundamental aspects of human cognition and cannot be comfortably integrated into a perspective that privileges abstract properties of isolated individual minds" (Hutchins 1995: 354).

Summarizing the differences so far outlined, we advance a hypothesis that common law judges enjoy more freedom in interpreting the law as enacted in the rules of the previous judges. Nevertheless, some jurists are reluctant towards granting judges excessive liberty in amending the precedents and are of the opinion that such practices should be confined to exceptional cases. As we have concluded, a relative amount of subjectivity is unavoidable not just in judicial decisions but in all statements, even those that aspire to reflect with the utmost scientific exactness the relations in the external world. As concerned with evaluating, adjudication will not escape categorizing and framing. However, an imperative which is also very often invoked in the debates on the factors influencing the decision-making process is the imperative of common sense. Civil law judges, in turn, are encouraged to adhere to the letter of law as enacted in codes and statutes. The principle, which is of utmost importance, especially in the Polish doctrine, is the principle of the uniformity of judicial decisions. Although it is not yet a standardized practice, some authorities are inclined to adapt certain common law tendencies in order to secure the stability of the legal system. Application of precedents is still associated with lack of autonomy of a judge, an argument which has somehow monopolized the debate on the interpretation of legal norms and provisions that is ongoing among theoreticians and professionals alike.

Summary in Polish (streszczenie w języku polskim)

Tematem niniejszej rozprawy jest analiza wyznaczników epistemiczności w dyskursie sędziów Sądów Najwyższych w Polsce i w Stanach Zjednoczonych. Kluczowym dla celów analizy jest podział modalności na deontyczna i epistemiczną jak również wartości modalne.

Modalność stanowi swoiste kontinuum, którego punkty skrajne to prawda lub fałsz, wartości idealne, do których rzadko aspirujemy jako użytkownicy języka. Nadając naszym wypowiedziom różny stopień prawdopodobieństwa, nieświadomie przekazujemy w treści nasze nastawienie i punkt widzenia w stosunku do treści propozycjonalnej zdania. Jesteśmy zatem subiektywni w większości aktów komunikacyjnych. Powyższa uwaga odnosi się w równym stopniu do dyskursu sędziowskiego. Niniejsza praca dostarcza pewnych dowodów na to, że subiektywność obecna jest w wyrokach Sądu Najwyższego w Polsce oraz w Stanach Zjednoczonych. Pomimo licznych prób postrzegania gatunku wyroku sądowego jako dostosowanego do pewnych usankcjonowanych tradycją konwencji językowych i modeli argumentacyjnych obecność różnorodnych wyznaczników epistemiczności upodabnia go do gatunków bardziej subiektywnych (jak np. dyskurs dziennikarski). Zachodzi również różnica w stopniu subiektywności pomiędzy korpusem polskim i amerykańskim. Pierwszy z nich zawiera mniej językowych wyznaczników modalności, podczas gdy w drugim częstotliwość ich występowania jest wyraźnie większa. Choć fakt, iż subiektywność przenika naszą codzienną komunikację, wydaje się czymś oczywistym, ekspresywna funkcja języka dopiero od niedawna stanowi obiekt zainteresowań językoznawców. Cytując Halliday'a, modalność epistemiczną możemy zdefiniować jako "ocenę przez mówiącego prawdopodobieństwa i przewidywalności. Jest zewnętrzna w stosunku do treści, będąc częścią punktu widzenia przyjętego przez mówiącego: w tym przypadku punktu widzenia w stosunku do swojej roli jako "orzekającego" (Halliday, 1970: 349, tłumaczenie własne)." Jako zjawisko językowe z pogranicza składni, semantyki, pragmatyki i dyskursu, modalność epistemiczna ukazuje punkt widzenia mówiącego w stosunku do treści propozycjonalnej, którą ogłasza.

Punktem wyjścia dla metodologii przyjętej w części praktycznej jest klasyfikacja indykatorów epistemiczności na trzy stopnie, według Halliday'a. Różnice doktrynalne sugerują, że sędziowie polscy i anglosascy w różny sposób sygnalizują swój punkt widzenia, czy jest to pewność czy zwątpienie. Owe wyznaczniki pojawiają się z różną częstotliwością, w zależności od kategorii. Uzyskane wyniki potwierdzają hipotezę zaprezentowaną w pierwszym rozdziale, że w materiale amerykańskim zawarte jest więcej wyznaczników epistemiczności

zaklasyfikowanych jako "wysokie" i "średnie". Jeśli chodzi o najważniejszą z analizowanych kategorii, czasowniki modalne, statystycznie w obu materiałach badawczych najliczniejszą grupę stanowiły te o niskim stopniu kategoryczności (50% w obu przypadkach). W polskim korpusie udział czasowników modalnych o wysokim stopniu kategoryczności to 38%, podczas gdy w korpusie amerykańskim jedynie 12%. Zapewne miał na to wpływ fakt, iż większość z analizowanych angielskich czasowników modalnych miała charakter deontyczny, a więc niezwiązany ze stosunkiem mówiącego do treści propozycjonalnej zdania. Uzyskane wyniki pozwalają nam również stwierdzić, że znaczenie epistemiczne pojawiało się częściej, jeśli kolokacja czasownik modalny + czasownik główny miała charakter metaforyczny lub abstrakcyjny.

Oba języki prawne są również specyficzne z uwagi na różnorodne tradycje i zaplecze historyczne. Stąd użycie niektórych kolokacji i zwrotów może być konsekwencją konwencji, nie zaś przejawem różnych stopni subiektywności/epistemiczności. Co więcej, model anglosaski kładzie nacisk na ideę *jurisprudence constante*, według której wyrokowanie powinno być sprawowane w sposób przewidywalny i jednolity. Wydaje się, że wyższe instancje są nawet bardziej związane tym imperatywem, by trzymać się ustalonego "*ratio decidendi*", jako że ich decyzje są ostateczne (prawomocne) i nieodwołalne. Wyroki powinny zatem odzwierciedlać pewne schematy myślowe i przypominać równania matematyczne. Jest to jednak nieosiągalny ideał w typie dyskursu, gdzie ocenie podlegają ludzkie czyny, ich społeczna szkodliwość, skutki działania lub zaniechania. W rezultacie nie jesteśmy w stanie przewidzieć treści wyroku. Owa nieprzewidywalność jest nawet bardziej odczuwalna na wyższych szczeblach sądownictwa, gdzie sędziowie cieszą się większą władzą i autorytetem niż sędziowie niższych instancji.

Nieprzewidywalność jest także skutkiem dynamicznych zmian zachodzących w rzeczywistości. Wraz z pojawianiem się nowych technologii i procesów zachodzi też nieustanna potrzeba nowelizowania kodeksów i ustaw, aby dostosować je do nowych warunków. Także język nigdy nie dostarczy nam wystarczających środków, aby ogarnąć swym zasięgiem wszystkie możliwe scenariusze. Podobnie więc jak język adaptowany jest do wciąż zmieniających się realiów tak też się dzieje w przypadku prawa stanowionego. Oba powyższe postulaty wydają się sobie przeczyć: z jednej strony potrzeba dostosowania się do przemian społecznych, z drugiej imperatyw trzymania się starych i dobrze przetartych szlaków (przepisów prawa stanowionego lub modeli rozumowania).

Pomimo istnienia tak wielu kryteriów decydujących o "dobrym" bądź "złym" wyroku, wpływ czynników poza-doktrynalnych jest nieunikniony. W ślad za Hutchinsonem możemy stwierdzić, że "kultura, kontekst i historia są fundamentalnymi aspektami ludzkiej percepcji i są niezgodne z perspektywą, która ponad nimi stawia abstrakcyjne myślenie wyizolowanych umysłów (Hutchins 1995: 354, tłumaczenie własne). Jak stwierdziliśmy, pewna doza subiektywizmu jest nieunikniona nie tylko w wyrokach sędziowskich, ale we wszystkich rodzajach stwierdzeń, także tych, których autorzy aspirują do oddania z największą naukową precyzją stosunków panujących w świecie zewnętrznym. Stanowiąc ocenę ludzkiego postępowania, wyrokowanie jest pewną formą kategoryzacji. Jednakże imperatyw równie często podnoszony w dyskusjach dotyczących procesu decyzyjnego to imperatyw zdrowego rozsądku. Sędziowie prawa cywilnego zachęceni są, by trzymać się litery prawa w jego formie stanowionej. Jedną z najważniejszych zasad jest zasada jednolitości prawa. Choć nie jest to jeszcze standard, niektórzy skłaniają się w stronę przyjmowania pewnych praktyk z systemu *common law* celem zabezpieczenia stabilności systemu prawnego. Stosowanie reguły precedensu jest wciąż utożsamiane z brakiem autonomii sędziowskiej i argument ten w pewnym stopniu zmonopolizował debatę dotyczącą interpretacji norm prawnych.

Podsumowując różnice do tej pory zakreślone, stwierdzamy, iż sędziowie systemu *common law* cieszą się większą swobodą decydowania o interpretacji zasad prawnych zawartych w precedensach. Jednakowoż, niektórzy prawoznawcy krytykują nadużywanie tych kompetencji przy "naprawie" precedensów oraz są zdania, że takie praktyki powinny być ograniczone do wyjątkowych przypadków.